

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 282/2017-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. apríla 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], Spojené štáty americké, zastúpeného advokátkou JUDr. Danielou Ježovou, LL.M., PhD., Advokátska kancelária, Javorinská 13, Bratislava, a mal. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], pre namietané porušenie ich základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práva podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa a základného práva podľa čl. 24 ods. 3 Charty základných práv Európskej únie postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 11 CoP 390/2016 a jeho uznesením č. k. 11 CoP 390/2016-1782 z 28. októbra 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] a mal. [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 24. a 25. januára 2017 doručené sťažnosti [REDACTED] (ďalej aj „otec“ alebo „sťažovateľ“) a mal. [REDACTED] (ďalej aj „maloletý“, spolu len

„sťažovatelia“), pôvodne vedené samostatne pod sp. zn. Rvp 139/2017 a sp. zn. Rvp 149/2017, pre namietané porušenie ich základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa a čl. 24 ods. 3 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 CoP 390/2016 a jeho uznesením č. k. 11 CoP 390/2016-1782 z 28. októbra 2016 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

1.1 Ústavný súd uznesením č. k. PLs. ÚS 8/2017-7 z 15. februára 2017 spojil sťažnosti vedené pod sp. zn. Rvp 139/2017 a sp. zn. Rvp 149/2017 na spoločné konanie, ktoré bolo ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 139/2017.

2. Zo sťažností a z ich príloh vyplýva, že [REDACTED] sa v [REDACTED], USA, narodil maloletý [REDACTED], a to rodičom otcovi [REDACTED] (sťažovateľovi), občanovi USA, a matke [REDACTED], [REDACTED], občanke USA a Slovenskej republiky. Maloletý je štátnym občanom USA a priezvisko [REDACTED] mu bolo určené pri narodení po dohode rodičov po jeho otcovi. Rodičia maloletého do decembra 2013 tvorili spoločnú domácnosť v USA. V roku 2014 a 2015 príslušné súdy USA vydali niekoľko rozhodnutí, ktorými nariadili striedavú starostlivosť rodičov o maloletého. Dňa 22. júna 2015 matka maloletého odletela s maloletým na dovolenku na Slovensko, pričom 1. júla 2015 oznámila sťažovateľovi, že sa s maloletým do USA nevráti.

2.1 Dňa 6. júla 2015 a 14. júla 2015 Court of Common Pleas of Allegheny County, Pennsylvania, USA, rozhodol, že matka neoprávnene premiestnila maloletého z územia USA na územie Slovenska a nariaďuje matke maloletého, aby sa vrátila do 48 hodín, zároveň súd dočasne zveruje maloletého do výlučnej osobnej starostlivosti otca. Dňa 23. júla 2015 podal sťažovateľ na Okresnom súde Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) návrh na nariadenie maloletého do USA.

2.2 Okresný súd uznesením č. k. 2 P 7/2015-603 z 27. októbra 2015 nariadil návrat maloletého do krajiny obvyklého pôvodu do USA. Na odvolanie matky maloletého krajský súd napadnutým uznesením zmenil uznesenie okresného súdu tak, že návrat maloletého sa nenariaďuje. Krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol:

«Odvolací súd preskúmal vec, v ktorej nie je viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania podľa § 65, § 66 zák. č. 161/15 Z.z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej C.m.p.), s nariadením odvolacieho pojednávania podľa § 385 ods. 1 zák. č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej „C.s.p.“), a dospel k záveru, že odvolanie matky dôvodné je.

Súd prvej inštancie riadne zistil skutočný stav veci, keď vo vzťahu k návrhu otca vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom na zistenie rozhodujúcich skutočností, výsledky vykonaného dokazovania správne zhodnotil a na ich základe dňa 27.10.2015 aj dospel k správny skutkovým a právnym záverom, ktoré v napadnutom rozhodnutí aj dostatočne odôvodnil.

Tým, že v danej veci predmetom konania je návrh otca na nariadenie návratu maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu, súd prvej inštancie v danej veci správne postupoval v zmysle príslušných článkov Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí, prijatého v Haagu dňa 25.10.1980, publikovaného v oznámení Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky pod č. 119/2001 Z. z. (ďalej len „Dohovor“), konkrétne v zmysle článku 1, 3 a 12 a v tejto súvislosti správne vyhodnotil, že opatrovnícke právo k maloletému [REDAKOVANÉ] otec nadobudol podľa právneho poriadku USA, správne vyhodnotil výkon opatrovníckeho práva oboma rodičmi, a napokon správne vyhodnotil aj obvyklý pobyt maloletého, ktorý nesporne je na území USA, rovnako správne vyhodnotil, že od 02.07.2015 je maloletý neoprávnene zadržovaný matkou na území Slovenskej republiky. Uvedené závery vyplynuli z celého vykonaného dokazovania, preto so záverom súdu prvej inštancie v tomto smere sa stotožnil aj odvolací súd, ktorý námietky matky uvedené v jej odvolaní smerujúce k spochybneniu nadobudnutia a výkonu opatrovníckych práv otca k maloletému, či námietky matky smerujúce k preukázaniu existencie domáceho násillia posúdil ako nedôvodné. So závermi súdu prvej inštancie uvedenými v odôvodnení rozhodnutia sa odvolací súd plne stotožnil a ako na také na ne poukazuje.

V rámci vysporiadania sa s odvolacími dôvodmi matky je potrebné uviesť, že pokiaľ matka dôvodila použitie čl. 13 Dohovoru existenciou domáceho násillia, ktorého sa mal otec vo vzťahu k maloletemu v USA dopúšťať, odvolací súd zhodne s názorom súdu prvej inštalencie uzatvára, že tieto tvrdenia matky preukázané neboli. Existenciu domáceho násillia, tak ako ho matka prezentovala, nie je možné vyvodit' z rozhodnutí amerického súdu a už vôbec nie zo znaleckého posudku znalca [REDACTED] Ph.D, a ani zo stanoviska psychoterapeuta maloleteho [REDACTED]. Dostatočnú ochranu maloleteho pred akýmkoľvek nevhodným správaním sa rodičov, dostatočne garantovali svojimi rozhodnutiami a stanoviskami konajúce sudkyne Kim D. Eaton a Susan Evashavik Di Lucente. Odvolací súd zdôrazňuje, že tunajšiemu súdu neprináležii posudzovať postup amerického súdu v danej rodinnej veci pri hodnotení rodičovských kompetencií otca alebo matky, a to aj v súvislosti matkou namietanou neexistenciou otcovstva [REDACTED] [REDACTED] vo vzťahu k maloletemu, keďže americký súd s [REDACTED] [REDACTED] konal ako s otcom maloleteho [REDACTED], podľa vnútroštátneho práva USA, ktoré navyše matka v USA nikdy nespochybnila. V tejto súvislosti odvolací súd dodáva, že je možné ustáliť riadne vykonávanie rodičovských práv otcom, a to nepochybne minimálne od rozhodnutia amerického súdu o zverení maloleteho do striedavej osobnej starostlivosti zo dňa 28.02.2014. Nie je teda podstatné, či bol maloletý dňa 06.07.2015 americkým súdom predbežne zverený do osobnej starostlivosti otca, ako sa právny zástupca matky mylne domnieva. Námietky matky o tom, že sa nemôže do USA vrátiť z dôvodu jej zadržania a predvedenia na súdne pojednávanie z dôvodu ňou nerešpektovaných rozhodnutí amerického súdu, je potrebné vyhodnotiť ako nedôvodné, keďže matka si uvedených sankcií vedomá bola a tieto si privodila vlastným konaním. Správne postupoval súd prvej inštalencie aj pokiaľ ide o vyhodnotenie požiadavky právneho zástupcu matky v súvislosti s použitím čl. 11 ods.4 Nariadenia rady (ES) č. 2201/2003 z 27. 11. 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností. Odvolací súd vzhľadom na okolnosti daného prípadu nemohol prihliadnuť ani na argumenty matky o zžití sa maloleteho s prostredím na Slovensku, keďže v danom prípade nešlo o splnenie podmienok čl. 12 Dohovoru, keďže plynutie času pri neoprávnenom zadržávaní neznamená jeho legalizáciu, či možnosť ustálenia, že sa dieťa zžilo s prostredím.

Odvolací súd však vzhľadom na nové skutočnosti, ktoré nastali v priebehu odvolacieho konania dospel k potrebe opätovného zisťovania a vyhodnocovania názoru maloletého, jeho priamym vypočutím. Odvolací súd doplnil dokazovanie podľa ust. § 385 ods. 1 C.s.p., s poukazom na násilné a/protiprávne konanie otca, ktorý dňa 21.01.2016 proti vôli maloletého a napriek vykonateľnému uzneseniu súdu prvej inštancie, ktorým na jeho návrh zakázal maloletému opustiť územie Slovenskej republiky, nevyčkajúc na rozhodnutie odvolacieho súdu o odvolaní matky proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie vo veci samej, maloletého v ranných hodinách pred školského zariadenia v Bratislave naložil do motorového vozidla s úmyslom vycestovať s ním do Grécka. V dôsledku konania otca, ktorý bol v prítomnosti maloletého talianskou políciou zadržaný na trajekte v talianskom prístave v Ancone, bol maloletý rozhodnutím talianskeho súdu zo dňa 28.01.2016 zverený do starostlivosti detského domova a následne rozhodnutím talianskeho súdu vrátený späť na územie Slovenskej republiky a umiestnený do Detského domova [REDAKOVANÉ]. Odvolací súd mal za to, že je v záujme maloletého [REDAKOVANÉ], ktorý je vo veku takmer 9/2 roka, aby dostal skutočnú reálnu príležitosť sa vyjadriť k predmetu konania a k veci, ktorá sa ho týka. Odvolací súd zisťoval názor maloletého jeho vypočutím pred odvolacím senátom, za prítomnosti jeho procesného opatrovníka. Odvolací súd maloletého vypočul aj za účasti psychológa [REDAKOVANÉ], za účelom posúdenia možnej manipulácie maloletého, autenticity a spontánnosti jeho vyjadrenia a celkového prejavu, ako aj vyhodnotenia jeho schopnosti samostatne vyjadriť svoj názor. Odvolací súd zisťoval názor maloletého [REDAKOVANÉ] v kontexte s maloletým opakovaného odmietania návratu do USA prezentovaným v priebehu celého konania, násilného odňatia maloletého otcom zo starostlivosti matky, na ktorú je maloletý úzko citovo naviazaný a jeho premiestnenia na územie Talianska (jeho následného umiestnenia v detskom domove v cudzej krajine, bez prítomnosti rodičov, s následkami na jeho psychický stav) a potreby možnej aplikácie článku 13 písm. b/ Dohovoru.

Odvolací súd sa stotožnil s hodnotením psychológa, že správanie sa maloletého [REDAKOVANÉ] počas rozhovoru na odvolacom súde bolo autentické a spontánne, keď pri rôznych otázkach, ktoré mu boli kladené psychológ nezistil, že by išlo o účelové správanie, za ktorým by mohla byť cieleňá programová príprava matky pre toto vypočúvanie. Maloletý svoj postoj k otcovi vyjadroval úplne autenticky, pričom v jeho vzťahu k otcovi prevládala strach a hnev a ani na základe cieleňých otázok na pozitívne vlastnosti otca nebolo možné

pozorovať v prejave maloletého aspoň minimálnu dôveru k otcovi. Strach z otca a tak isto traumatické ložiská zo správania sa otca k nemu, sú dôsledkom aj toho, ako sa k nemu správal otec v USA, ktorý zrejme nebol disponovaný si k [REDACTED] vytvoriť bezpečnejšie citové puto ani vtedy, keď ešte ako rodina žili spolu. Uvedené sa prejavilo z jeho prežívania, pri kladení mu otázok na jeho život v USA, keď uviedol, že ho otec občas pri učení udrel, býval na neho nahnevaný, nepekne sa vyjadroval o matke, alebo mu s ňou nedovolil telefonovať počas pobytu u neho. Maloletý [REDACTED] značne citlivo a bolestivo prežíval aj rodičovský konflikt, ktorý sa zrejme tiež podpísal pod jeho nedôveru k osobe otca. Veľmi silnú traumou si však maloletý [REDACTED] odniesol z toho, keď ho otec uniesol pred školou v Bratislave. („Keď som videl otca pri škole, začal som utekať, otec ma chytil a dal ma nasilu do auta a povedal mi, že ideme do Ameriky... V Taliansku na lodi mi povedal, že budem mať druhých rodičov a stále mi opakoval, že mama klame“). Maloletý [REDACTED] zdôrazňoval, že potom, čo sa mu stalo, otca nemá rád a nechce sa s ním čo i len na chvíľu stretnúť, vyjadroval z neho strach a obavy. Maloletý jednoznačný odmietavý postoj vyjadril k návratu do USA a to aj za prítomnosti matky. Uvedené argumenty maloletý hovoril spontánne, značne úprimne a s bolestivým prežívaním, v jeho postojoch podľa názoru [REDACTED], nebolo ani trochu simulovanej účelovosti a jeho prežívanie nebolo predstierané. Maloletý sa naopak snažil svoju bolesť potláčať, neprezentoval ju pred ostatnými. Maloletý aktuálne otcovi nedôveruje a nedisponuje ani žiadnou pozitívnou citovou väzbou k otcovi (čo je nepochybne v rozpore so záujmom maloletého). Pri matke sa maloletý naopak cíti bezpečne, má ju veľmi rád, jeho adaptácia na podmienky Slovenska (školské povinnosti, spolužiaci, športové aktivity) je pozitívna. ...

Odvolací súd vzhľadom na zistený názor maloletého a jeho psychický stav, ktorý v dôsledku necitlivého konania otca v priebehu odvolacieho konania spôsobil maloletému psychickú traumou a stratu akéhokoľvek pocitu istoty a dôvery k otcovi, dospel v danom prejednávanom prípade k záveru o preukázaní potreby aplikácie článku 13 Dohovoru. Pokiaľ ide o námietky otca v súvislosti s ovplyvňovaním maloletého proti nemu zo strany matky, s cieľom spochybniť vierohodnosť názoru maloletého, tento odvolací súd hodnotil v širších súvislostiach, konkrétne vo vzťahu k prežitej udalosti dňa 21.01.2015, pričom odvolací súd poukazuje na autentickosť a spontánnosť prejavu maloletého pri zisťovaní jeho názoru.

S poukazom na uvedené odvolací súd po doplnení dokazovania dospel na rozdiel od súdu prvej inštancie k záveru, že v danej veci je na mieste aplikácia článku 13 písm. b) Dohovoru a možnosti odmietnutia nariadenia návratu pri zistení, že dieťa s návratom nesúhlasí, z ktorého dôvodu pri rozhodovaní prihliadol na zásadu rešpektovania najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa a ním vyjadreného nesúhlasu s návratom. Maloletý ■■■ dosiahol vek a stupeň vyspelosti, v ktorom je potrebné prihliadnuť na jeho jednoznačne vyjadrovaný názor o odmietaní návratu do USA a súčasne, vziať do úvahy jeho psychický stav a jeho prežívanie strachu a nedôvery k otcovi, u ktorého nenachádza pocit bezpečia. Po vyhodnotení skutočností, ktoré v dôsledku protiprávneho konania otca nastali v priebehu odvolacieho konania, a ktoré do značnej miery ovplyvnili prežívanie maloletého a jeho psychický stav, odvolací súd dospel k záveru o preukázaní existencie vážneho nebezpečenstva, že návrat by maloletého vystavil ďalšej duševnej ujme, alebo ho priviedol do inak neznesiteľnej situácie a to narušením jeho súčasnej stability a pocitu istoty. Vzhľadom na aktuálny psychický stav maloletého a jeho pred súdom prezentované stanovisko k veci, ktorá sa ho veľmi úzko týka, a ktoré by v prípade nariadenia návratu zostalo pre maloletého nevypočuté a nerešpektované, s poukazom na jeho aktuálne prežívanú úzkosť, by mohlo dôjsť k ohrozeniu jeho ďalšieho psychického vývinu.»

3. Podľa názoru sťažovateľov krajský súd nerešpektoval pre neho právne záväzné predpisy a medzinárodné dohovory, ako ani konštantnú judikatúru v obdobných veciach, keď rýchlosť konania je jedným z predpokladov a nutnosťou, aby došlo k čo najmenšiemu emočnému zaťaženiu maloletého. Krajskému súdu podľa sťažovateľov trvalo takmer rok od podania odvolania matkou maloletého voči prvostupňovému rozhodnutiu, kým vôbec nariadil termín pojednávania v tejto veci. Na vyhodnotenie veci krajskému súdu podľa sťažovateľov stačilo vypočúť si názor maloletého, ktorý je skreslený strachom z odlúčenia od matky, ktoré však podľa názoru sťažovateľov nenastane. Sám maloletý vo viacerých dôkazoch uvádza, že sa bojí, že matka po príchode do USA pôjde do väzenia, čo však nie je podľa sťažovateľov pravda. Aj uvedené je podľa sťažovateľov motívom maloletého pri výpovediach. Sťažovatelia uvádzajú, že matka sa prezentuje pred maloletým ako jeho jediná ochrankyňa a neustále sa snaží otca maloletého očierňovať. Otec bol pred maloletým očierňovaný viac ako 15 mesiacov, pričom maloletý nemal možnosť počuť pozitívne

informácie o otcovi počas tejto doby. Uvedené aspekty krajský súd neskúmal a neprihliadal na ne pri svojom rozhodovaní. Konanie matky podľa sťažovateľov jasne poukazuje na to, že najlepším záujmom maloletého sa matka maloletého neriadi, o čom svedčí skutočnosť, že vytrhla maloletého z jeho domáceho prostredia v USA, v ktorom prežil skoro 8 rokov, od jeho kamarátov, známych, otca, zo školy a premiestnila ho na pre maloletého neznáme Slovensko, zmenila maloletému priezvisko, ktoré používal 8 rokov, a to bez súhlasu súdu alebo otca a koná v neprospech maloletého, napr. zverejňuje v médiách informácie o prípade, ktoré by nemala zverejňovať, a neumožňuje styk otca s maloletým ani akýkoľvek vzájomný kontakt. Matka maloletého podľa sťažovateľov nerešpektuje právoplatné rozhodnutia amerického súdu o striedavej starostlivosti ani o návrate na účely realizácie pojednávania, ani o návšteve školy s vyučovacím jazykom anglickým, matka nerešpektuje rozhodnutia slovenských súdov o pravidelnom kontakte otca s maloletým a podávaní informácií otcovi.

3.1 Keďže na Slovensku je maloletý v dispozícii matky maloletého, krajský súd podľa sťažovateľov tak v podstate otcovi zabránil ústavne nekonformným výkladom predpisov a nenariadením návratu maloletého do USA v realizácii jeho jediného možného právneho prostriedku, ktorým by dokázal dosiahnuť, aby boli s maloletým v súlade s platnými rozhodnutiami súdov USA spolu.

3.2 Sťažovatelia ďalej dôvodia, že krajský súd bol oboznámený aj so stanoviskom [REDACTED], ktorý podával správy k návrhom strán na zmenu rozhodnutí o starostlivosti o maloletého v USA a z ktorého správy vyplývalo, že otec sa správa k maloletému v rámci noriem starostlivosti a s láskou. Krajský súd podľa presvedčenia sťažovateľov bez hlbšej analýzy, bez znaleckého dokazovania, na základe jedného cca 1,5-hodinového pohovoru s maloletým zmenil právny názor súdu prvého stupňa (ktorý vyhodnotil maloletého ako nedostatočne spôsobilého na to, aby sa na jeho názor prihliadalo) a vyhodnotil mentálnu spôsobilosť maloletého podať v takej zaťažujúcej veci (po opakovaní príbehu matkou v období viac ako 10 mesiacov bez akéhokoľvek kontaktu s otcom) svoj názor na vec. Tento názor maloletého vyhodnotil ako jeho vlastný, ako nezdeformovaný pôsobením matky a o tento názor opiera krajský súd svoje rozhodnutie návrat maloletého nenariadiť. Sťažovatelia zastávajú názor, že krajský súd rozhodol v nesúlade s právami sťažovateľov.

3.3 Sťažovatelia dôvodila, že nenariadením návratu maloletého krajský súd de facto schválil konanie matky a faktický stav, keď otec a maloletý sa žiadnym spôsobom nespoja ani neskontaktujú možno po celý zvyšok ich života. Za vedomia o týchto okolnostiach krajský súd podľa sťažovateľov aj napriek uvedenému bol toho názoru, že život na Slovensku bez možnosti realizácie rodičovských práv zo strany otca je v lepšom záujme maloletého ako jeho život v USA za prítomnosti oboch rodičov, pričom sám zastával názor, že neexistuje hrozba domáceho násillia zo strany otca, a to ani fyzického, ani psychického. Krajskému súdu bolo podľa mienky sťažovateľov zrejmé, že matka podniká aktívne kroky, aby sa narušilo alebo zničilo prirodzené prepojenie a existujúce väzby medzi maloletým a otcom. Takéto správanie je podľa názoru sťažovateľov v príkrom rozpore so záujmami maloletého dieťaťa. Krajský súd podľa sťažovateľov akoby zabudol, že maloletý sa má vrátiť do USA, čiže do krajiny obvyklého pobytu, a nie k otcovi.

3.4 Krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia podľa sťažovateľov neuviedol žiadnu skutočnosť, ktorá by maloletému hrozila pri návrate do USA ako krajiny jeho obvyklého pobytu. V odôvodnení uvádza, že maloletému hrozí ujma pri návrate k otcovi, a nie pri návrate do krajiny USA. Podľa sťažovateľov je potrebné pripomenúť, že návratom do krajiny obvyklého pobytu sa maloletý nevracia ku konkrétnemu rodičovi, ale do krajiny, ktorej orgány budú ďalej vo veci konať a rozhodovať. Veľmi dôležitou skutočnosťou pre rozhodovanie súdu o návrate maloletého do USA podľa sťažovateľov je, že všetky dôkazy predložené v tomto konaní boli predložené aj zákonným sudkyňiam v USA a videl ich aj súdny znalec v USA. Aj napriek týmto skutočnostiam podľa sťažovateľov vydali vyhlásenia, z ktorých je jednoznačné, že maloletému nehrozí v USA žiadna vážna ujma, a nie je možné aplikovať čl. 13 Haagskeho dohovoru.

3.5 Podľa sťažovateľov zákonná sudkyňa na základe návrhov matky bola informovaná o všetkých udalostiach, ktoré sa stali aj v januári 2016, o trestných konaniach vedených voči otcovi, o ich zastavení, o liste maloletého z detského domova [REDACTED], o správe úradu práce, všetky dôkazy a skutočnosti dôsledne zvážila, a návrhy matky na vydanie predbežného opatrenia, ktorým zverí maloletého do jej osobnej starostlivosti, zamietla. Tiež neodvolala svoje vyhlásenia vyhotovené pre účely konania o návrat

a ponechala ich v platnosti. Krajský súd svojím napadnutým uznesením podľa presvedčenia sťažovateľov nielenže zlegalizoval protiprávny stav, ktorý matka maloletého spôsobila svojím konaním, ale práve takémuto konaniu poskytol svoju ochranu, pričom zjavne pri svojom rozhodovaní nevzal ohľad na právo maloletého, aby sa konalo podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa v jeho najlepšom záujme. Podľa sťažovateľov krajský súd zároveň z nepochopiteľných dôvodov neprihliadol ani na neschopnosť matky maloletého vôbec komunikovať s otcom, čo je dôvodom na zmenu osoby rodiča, ktorému určujú súdy maloletých do osobnej starostlivosti aj podľa slovenského právneho poriadku.

3.6 Sťažovatelia sú toho názoru, že napadnuté uznesenie krajského súdu porušilo ich uvedené práva v niekoľkých rovinách. V prvom rade poukazujú na nenáležité odôvodnenie napadnutého uznesenia, ktoré oprel o názor maloletého. Z odôvodnenia nie je podľa sťažovateľov zrejmé, ako dospel krajský súd k záveru v rozpore s prvostupňovým súdom, že maloletý je dostatočne vyspelý na to, aby bol jeho názor braný do úvahy pri rozhodovaní vo veci samej. Z odôvodnenia ďalej nie je zrejmé, ako dospel krajský súd k záveru, že maloletý nie je ovplyvňovaný matkou, a tiež nie je zrejmé, ako dospel k záveru, že maloletému hrozí ujma v USA, ktorá nie je žiadnym spôsobom opísaná. Krajský súd opísal ujmu maloletého vo vzťahu k návratu k otcovi, nie vo vzťahu k jeho návratu do USA. Sťažovatelia pokladajú za nanajvýš nedôveryhodné výpovede maloletého, ktoré sú značne odlišné v priebehu krátkych 7 dní. Uvedené výsledky pohovoru sú dosť odlišné. Podľa sťažovateľov uvedené výsledky hovoria, že maloletý ešte nie je rozumovo na takej úrovni, aby mohol o svojom osude sám rozhodovať, pričom určite zohráva svoju rolu aj skutočnosť, že matka neumožnila maloletého kontakt s otcom viac ako 10 mesiacov. Nesprávne vnímanie reality maloletým je podľa sťažovateľov zrejmé aj z listov maloletého adresovaných sudcom, kde v niektorom uvádza, že svojho otca nevidel prvých 5 rokov svojho života, pričom s ním žil a vyrastal. Zároveň z výpovedí maloletého, z listov, ktoré adresoval konajúcim sudcom, je podľa sťažovateľov zrejmé, že názory maloletého nie sú konzistentné a vyhranené. Je to 9-ročný chlapec, ktorý strávil 1,5 roka bez otca. Preto na ne podľa sťažovateľov krajský súd nemôže prihliadať a naopak, aj napriek želaniu maloletého je potrebné nariadiť jeho návrat, ktorý je v jeho záujme. Podľa sťažovateľov je povinnosťou súdu zisťovať názor maloletého, keď je s ohľadom na vek a rozumovú vyspelosť schopný

samostatne ho vyjadriť. Táto podmienka, podmienka rozumovej vyspelosti maloletého, však podľa sťažovateľov nebola v tomto prípade naplnená a krajský súd sa v odôvodnení vôbec nevysporiadal, ako a na základe čoho dospel k záveru, že maloletý dosiahol takú rozumovú vyspelosť, že je schopný vyjadriť samostatne svoj názor. Krajský súd podľa sťažovateľov neuskutočnil ani znalecké dokazovanie na zistenie takejto vyspelosti (matka do konania síce predložila znalecký posudok, tento však podľa otca nespĺňal ani náležitosti súkromného posudku v zmysle Civilného sporového poriadku a krajský súd sa na neho v odôvodnení neodvolal). Krajský súd podľa sťažovateľov neuskutočnil znalecké dokazovania na zistenie vplyvu matky na tvorbu názoru maloletého a k týmto záverom prišiel sám počas 1,5 hodiny strávenej s maloletým bez uskutočnenia akýchkoľvek objektívnych psychologických testov vykonávaných bežne súdnymi znalcami. Maloletý podľa sťažovateľov napĺňa očividne znaky obete syndrómu zavrhnutia rodiča, ktorý sa prejavuje tým, že dieťa si osvojí tvrdenia jedného rodiča a tieto považuje za vlastné, ich naozaj tak precitňuje a verí, že ide o pravdu, je na matke závislý a musí veriť pravde, ktorú mu predkladá matka, maloletý tomu verí, verí svojej matke, verí jej príbehu a tomu, čo mu denne rozpráva. Maloletý v jeho veku podľa názoru sťažovateľov rýchlo zabudne a prepíše skutočnosti a fakty, ako aj emócie podľa osoby, ktorá ho programuje. V liste sudkyňi z januára 2016 napr. maloletý tvrdí, že otca stretol, až keď mal 5 rokov, čo je podľa sťažovateľov v rozpore so skutočnosťou. Tak, ako vypovedal maloletý, by podľa sťažovateľov vypovedalo akékoľvek dieťa bez kontaktu s druhým rodičom po dobu 16 mesiacov.

3.7 Sťažovatelia uvádzajú, že faktom ostáva, že maloletý v USA nebol a ani nebude vystavený žiadnej ujme či už fyzickej, alebo psychickej, za čo sa zaručili dve zákonné sudkyne maloletého, súdny znalec a aj jeho psychológ a terapeut maloletého. Sťažovateľ (otec) v konaní navyše predložil správu psychológa z USA, dr. [REDAKOVANÉ], s ktorým sa maloletý stretával od septembra 2014 do mája 2015, ako aj ubezpečovacie listy zákonných sudkýň. Vyplýva z nich, že o maloletého bolo vždy riadne postarané a neexistovala skutočnosť, ktorá by ho mala tak ťažiť, aby do USA nechcel cestovať a bývať tam. Krajský súd podľa odkazu sťažovateľa (otca) o týchto dôkazoch vedel a spomína ich v napadnutom uznesení pri odôvodnení neexistencie násillia na maloletom zo strany sťažovateľa pred jeho únosom na Slovensko. Podľa sťažovateľa (otca) krajský súd

nijakým spôsobom tieto dôkazy v prospech návratu maloletého do USA nevyhodnocuje pri rozoberaní možnej traumy maloletého z návratu do USA, tu sa jednoznačne opiera iba o stanovisko Úradu sociálnych vecí a rodiny Bratislava (ďalej aj „úrad“) z 19. októbra 2016.

3.8 Podľa sťažovateľov konanie krajského súdu nie je a ani nebolo ospravedlniteľné – krajský súd nariadil termín pojednávania až po takmer roku od podania odvolania matky voči uzneseniu súdu prvého stupňa a po výsluchu účastníkov odročil pojednávanie na konkrétny termín na účely pohovoru s maloletým dňa 19. októbra 2016. Sťažovateľovi (otcovi) bola odopretá aj možnosť vypočuť si následne zvukový záznam z pohovoru, keďže krajský súd túto žiadosť zamietol. Samotné stanovisko Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava z 19. októbra 2016, ktoré je podľa sťažovateľa (otca) na rozdiel od predchádzajúcich stanovísk značne dramatické, dostal sťažovateľ (otec) až na jeho výslovnú žiadosť po pojednávaní a vyhlásení rozhodnutia vo veci samej, a to 7. novembra 2016, pričom na pojednávaní s ním bol len ústne oboznámený prečítaním. Sťažovateľ (otec) tak nemal žiadnu možnosť pripraviť sa na takéto stanovisko úradu, resp. ho náležite rozanalyzovať a poskytnúť krajskému súdu svoje stanovisko k vyjadreniu úradu, prípadne svoj posudok.

3.9 V namietanej veci sa krajský súd podľa sťažovateľov vôbec nevysporiadal s dôkazmi a početnými tvrdeniami otca zakladanými do súdneho spisu počas odvolacieho konania. Sťažovatelia zastávajú názor, že krajský súd nezistil dostatočne skutkový stav veci tak, aby mohol prijať záver vyvodzujúci existenciu vážnej a nenapraviteľnej ujmy pre maloletého v prípade jeho návratu do USA ako krajiny jeho obvyklého pobytu.

3.10 Sťažovateľ (otec) uvádza, že podal návrh na návrat maloletého do krajiny obvyklého pobytu na okresnom súde 23. júla 2015. Okresný súd vydal o nariadení návratu maloletého rozhodnutie vo veci 27. októbra 2015. Matka podala voči predmetnému uzneseniu odvolanie 4. januára 2016. Krajský súd nariadil prvé pojednávanie vo veci odvolania na 18. október 2016 a rozhodol vo veci 28. októbra 2016. Od podania návrhu do konečného rozhodnutia prešlo podľa sťažovateľa (otca) viac ako 15 mesiacov, a to aj napriek skutočnosti, že na vec aplikovateľné právne normy ukladajú súdu povinnosť rozhodnúť konanie o návrat v lehote 6 týždňov odo dňa podania návrhu. Krajský súd sa

navyš v odôvodnení podľa sťažovateľa (otca) vôbec nezaoberal touto otázkou a nevysporiadal sa s otázkou dôvodov takéhoto predĺženia konania. Sťažovateľ (otec) je toho názoru, že neboli dôvody, aby krajský súd vo veci plynule nekonal a vo veci nerozhodol skôr. Podľa názoru sťažovateľa (otca) krajský súd vo veci nekonal bez zbytočných prietáhov a svojím nekonaním spôsobil dlhodobé odlúčenie maloletého od otca. Aj na základe tohto dôsledku po 5-mesačnom odlúčení maloletého od otca zisťoval názor maloletého, na ktorom základe založil svoje rozhodnutie o nenariadení návratu maloletého do krajiny jeho obvyklého pobytu. Pred zisťovaním názoru maloletého bol podľa sťažovateľa (otca) maloletý odlúčený 15 mesiacov od otca, pričom krajský súd jeho názor považoval pri svojom rozhodovaní za kľúčový. Maloletý bol celých 15 mesiacov len v prítomnosti matky, bez možnosti dlhšej komunikácie s otcom (od februára 2016 nemal s otcom ani jeden telefonát). Sťažovateľ (otec) zastáva názor, že v prípade, ak by krajský súd zisťoval názor maloletého skôr, jeho názor by bol iný.

4. Sťažovatelia navrhli vydať tento nález:

„1. Základné práva sťažovateľ[ov]

a) na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života zaručené v článku 19 ods. 2 Ústavy SR,

b) na rešpektovanie súkromného a rodinného života zaručené v čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

c) na zohľadnenie záujmu dieťaťa pri činnosti súdu zaručené v čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa,

d) na udržiavanie osobných vzťahov a priamych stykov s maloletým zaručené v článku 24 ods. 3 Charty základných práv Európskej únie,

e) na rovnosť účastníkov súdneho konania zaručené v čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky,

i) vyjadriť sa ku všetkým vykonávanými dôkazom zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky,

g) na spravodlivé súdne konanie zaručeného zaručené v čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd spočívajúce v náležitom odôvodnení rozhodnutia vo veci samej

h) na spravodlivé prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 11 CoP/390/2016 a uznesením Krajského súdu v Bratislave zo dňa 28.10.2016, č. k. 11 CoP/390/2016-1782 porušené bolo. 2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 28.10.2016, č. k. 11 CoP/390/2016-1782 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] sa priznáva finančné zadostučinenie v sume 15.000 €, ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný zaplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od doručenia nálezu. Sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] sa priznáva finančné zadostučinenie v sume 5.000 €, ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný zaplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od doručenia nálezu.

4. Sťažovateľ[om] sa priznáva náhradu trov právneho zastúpenia...“

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť

uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

6. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porov. napr. I. ÚS 105/06, II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, IV. ÚS 35/02)

III.

K sťažnosti maloletého XXXXXXXXXX

7. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že spolu so sťažnosťou (pôvodne vedenou pod sp. zn. Rvp 149/2017) bolo ústavnému súdu doručené splnomocnenie advokátky na zastupovanie maloletého pred ústavným súdom. Z obsahu tohto splnomocnenia vyplýva, že ho udeľuje otec maloletého na zastupovanie jeho osoby (otca) pred ústavným súdom. V splnomocnení nie je explicitne uvedené, že otec maloletého splnomocňuje ako zákonný zástupca maloletého advokátku aj na zastupovanie maloletého pred ústavným súdom.

7.1 Navyše, aj keby splnomocnenie obsahovalo takúto splnomocňujúcu klauzulu pre advokátku na zastupovanie maloletého, nemožno takéto splnomocnenie udelené otcom maloletého považovať vzhľadom na okolnosti a špecifiká veci za prípustné v tomto konaní pred ústavným súdom. Maloletý v konaní pred krajským súdom vypovedal, že si neželá byť s otcom a chce zostať na Slovensku s matkou, nesúhlasil s návratom do USA. Otec sa v zmysle obsahu sťažnosti a v nej uvedených argumentov snaží, naopak, zvrátiť rozhodnutie (napadnuté uznesenie) krajského súdu, ktoré je postavené v značnej miere práve na vyjadrení maloletého. Otec maloletého je v tomto prípade v konflikte záujmov, čo sa týka

jeho možnosti ako zákonného zástupcu splnomocňovať akéhokoľvek právneho zástupcu na zastupovanie maloletého pred ústavným súdom v smere dožadovania sa rozhodnutia ústavného súdu v prospech otca [podľa § 31 ods. 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“): „Žiadny z rodičov nemôže zastupovať svoje maloleté dieťa, ak ide o právne úkony, pri ktorých by mohlo dôjsť k rozporu záujmov medzi rodičmi a maloletým dieťaťom alebo medzi maloletými deťmi zastúpenými tým istým rodičom navzájom; v takom prípade súd ustanoví maloletému dieťaťu opatrovníka, ktorý ho bude v konaní alebo pri určitom právnom úkone zastupovať.“]. Rovnako obsah sťažnosti (kde je ako sťažovateľ označený maloletý) pôvodne vedenej pod sp. zn. Rvp 149/2017 je takmer totožná so sťažnosťou (obsahovo i argumentačne) otca maloletého (pôvodne vedená pod sp. zn. Rvp 139/2017) a vyznieva v prospech záujmov otca, resp. je v rozpore s vyjadreniami maloletého v konaní pred krajským súdom.

7.2 Ústavný súd preto hodnotí, že sťažnosť maloletého (pôvodne vedená pod sp. zn. Rvp 149/2017) nespĺňa zákonom o ústavnom súde predpísané náležitosti splnomocnenia (a to náležitosti v zmysle § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde), zároveň je podaná zjavne neoprávnenou osobou a je potrebné ju z týchto dôvodov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietnuť.

K sťažovateľom (otcom) namietanému porušeniu práva podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa

8. K namietanému porušeniu čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa je potrebné v úvode uviesť, že tento upravuje princíp, že záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkol'vek činnosti týkajúcej sa detí, a to aj pri rozhodovaní súdu v ich veciach alebo veciach, ktoré sa dotýkajú ich záujmu.

8.1 Tento princíp bol v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky transponovaný (explicitne aj implicitne) do jednotlivých noriem Civilného mimosporového poriadku (porov. napr. § 117, § 119, § 146 ods. 1, § 147 ods. 2), ako aj zákona o rodine (porov. napr. čl. 5, § 23 ods. 2, § 24 ods. 4, § 44 ods. 4 a ďalšie). Na ústavnej úrovni sa

princíp povinnosti prihliadať na najlepší záujem dieťaťa (maloletého) v konaní pred všeobecným súdom spája najmä so základným právom dieťaťa (maloletého) na súkromie podľa čl. 16 ods. 2 ústavy, na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života v zmysle čl. 19 ods. 2 ústavy, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, so základným právom dieťaťa (maloletého), aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohlo vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

8.2 V konaní pred ústavným súdom je však sťažovateľom otec maloletého, a nie sám maloletý. Len deti (maloletí) primárne benefitujú z princípu upraveného čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, ktorý našiel v právnom poriadku vyústenie do subjektívnych hmotných a procesných ústavných práv dieťaťa (maloletého) alebo subjektívnych hmotných a procesných zákonných práv dieťaťa (maloletého). Na základe uvedeného tak chýba medzi v sťažnosti namietaným porušením čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa a osobou sťažovateľa príčinná súvislosť (kauzálny nexus) a námietka porušenia čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa zo strany sťažovateľa (otca) je zjavne neopodstatnená, keďže namietať porušenie ústavných práv spojených s princípom vyjadreným v čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa (uvedené v bode 10.5) je aktívne legitimované dieťa (maloletý).

8.3 Navyše ústavný súd v súvislosti s čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa odkazuje na svoje uznesenie sp. zn. II. ÚS 596/2014 z 30. septembra 2014 (publikované v Zbierke nálezov a uznesení ústavného súdu 2014 pod č. 57/2014), v ktorom ústavný súd uviedol, že na úrovni doktríny medzinárodného práva, ako aj na úrovni samotnej Organizácie Spojených národov prevládol (dnes už konštantný) právny názor, že medzi články Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré upravujú všeobecné zásady/princípy (general principles), a nie sú priamo vykonateľné, ale je potrebné tieto zásady inkorporovať do príslušnej vnútroštátnej legislatívny a aplikačnej praxe, možno zaradiť najmä čl. 2, čl. 3, čl. 6 a čl. 12 (pozri Hodgkin, R. – Newell, P. Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child. Fully revised third edition. Ženeva : UNICEF Regional Office for Europe, 2007, pp. 39, 83, 158; k tomu porov. aj Committee on the Rights of the Child: General Comment No. 5, CRC/GC/2003/5, body 19, 20 a 22). Tento záver podporuje i samotný text týchto článkov Dohovoru o právach dieťaťa („štáty sa zaväzujú“, „štáty

zabezpečujú“, „dieťaťu sa poskytuje“). Naopak, k priamo vykonateľným právnym normám Dohovoru o právach dieťaťa je možné zaradiť napr. čl. 7 ods. 1, čl. 10 ods. 2, čl. 13, čl. 16 a pod.

8.4 V duchu týchto konklúzií ústavný súd odmietol sťažnosť vo veci sp. zn. II. ÚS 596/2014 v časti namietajúcej porušenie čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú, keďže táto označená referenčná právna norma Dohovoru o právach dieťaťa neobsahuje priamo aplikovateľné subjektívne právo, ale je všeobecnou proklamáciou (princípom), ktorý je zmluvný štát povinný inkorporovať do svojho právneho poriadku a orgány aplikácie práva sú povinné tento princíp zohľadňovať pri aplikácii príslušných vnútroštátnych normatívnych právnych aktov.

8.5 Ústavný súd nevidí potrebu nič na uvedenom názore meniť a aj s týmto vedomím konštatuje, že sťažnosť v časti namietaného porušenia čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým uznesením krajského súdu je aj z dôvodov popísaných v predchádzajúcich bodoch zjavne neopodstatnená.

K sťažovateľom (otcom) namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 24 ods. 3 charty

9. Podľa čl. 24 ods. 3 charty každé dieťa má právo na pravidelné udržiavanie osobných vzťahov a priamych stykov s obidvoma svojimi rodičmi, ak to nie je v rozpore s jeho záujmom.

Podľa čl. 51 ods. 1 charty ustanovenia tejto charty sú pri dodržaní zásady subsidiarity určené pre inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie, a tiež pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Únie. V dôsledku toho rešpektujú práva, dodržiavajú zásady a podporujú ich uplatňovanie v súlade so svojimi príslušnými právomocami a pri zachovaní obmedzení právomocí Únie, ktoré boli na ňu prenesené zmluvami.

9.1 Sťažovateľ vo svojej sťažnosti nijak neodôvodnil namietané porušenie charty a rovnako neuviedol, z akého právneho názoru vychádza, ak sa domnieva, že je naplnený predpoklad čl. 51 ods.1 charty pre jej aplikáciu v jeho veci. Ústavný súd konštatuje, že

všeobecné súdy neaplikovali vo veci sťažovateľa právo Európskej únie [neaplikovali nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, keďže krajinou obvyklého pobytu dieťaťa je tretí štát – USA) a aplikovali Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí (ďalej len „Haagsky dohovor“), ktorého zmluvnou stranou nie je Európska únia, ale jednotlivé štáty a vnútroštátne procesné právne predpisy]. Inak povedané, vnútroštátne súdy nevykonávali právo Európskej únie a keďže charta má v zmysle čl. 51 ods. 1 relatívnu pôsobnosť, nemožno sa ochrany práv z nej vyplývajúcich dovolávať v sťažovateľovej veci na ústavnom súde.

K sťažovateľom (otcom) namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy

10. Pokiaľ sťažovateľ namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu, je potrebné upozorniť, že účel základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov vymedzil ústavný súd vo svojej skoršej judikatúre tak, že „účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu“ (II. ÚS 26/95). Sťažovateľ podal sťažnosť ústavnému súdu v čase, keď bolo konanie pred krajským súdom právoplatne skončené, a teda právna neistota bola v čase podania sťažnosti ústavnému súdu odstránená. V tomto smere je potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre zjavnú neopodstatnenosť.

K sťažovateľom (otcom) namietanému porušeniu ostatných označených práv podľa ústavy a dohovoru

11. Predmetom sťažnosti je návrh sťažovateľa na preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu vo veci medzinárodného únosu dieťaťa, konkrétne rozhodnutia vydaného v tzv. návratovom konaní v zmysle Haagskeho dohovoru (ústavný súd dopĺňa, že

problematikou medzinárodných únosov detí sa zaoberal v posledných mesiacoch napr. vo veciach II. ÚS 361/2014, IV. ÚS 100/2014, II. ÚS 294/2015).

11.1 Dôvodom, prečo sa štáty medzinárodného spoločenstva odhodlali k prijatiu Haagskeho dohovoru (publikovaný v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 119/2001 Z. z., platný pre Slovenskú republiku od 1. februára 2001), bola vidina ochrany detí na medzinárodnej úrovni pred škodlivými účinkami ich neoprávneného premiestnenia alebo zadržania a vôľa stanoviť postup na zabezpečenie ich urýchljeného návratu do štátu ich obvyklého pobytu (porov. preambulu, ako aj čl. 1 Haagskeho dohovoru).

11.2 Najlepší záujem dieťaťa v návratovom konaní podľa Haagskeho dohovoru je vždy prvoradý. K naplneniu tejto axiómy Haagsky dohovor pracuje s vyvrátiteľnou domnienkou, že návrat dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu je pri neoprávnenom premiestnení dieťaťa alebo jeho neoprávneného zadržania v krajine únosu (alebo tretej krajine) v najlepšom záujme dieťaťa (keďže miestom obvyklého pobytu dieťaťa je miesto, kde má dieťa rodinné, sociálne, osobnostné a kultúrne zázemie a väzby), s výnimkou tých prípadov, na ktoré pamätajú čl. 12, čl. 13 a čl. 20 Haagskeho dohovoru.

11.3 V konaní o návrate dieťaťa pred všeobecnými súdmi príslušnými na rozhodovanie o návrate dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru sú tieto pri posudzovaní existencie dôvodov pre nenariadenie návratu dieťaťa podľa čl. 12, čl. 13 alebo čl. 20 Haagskeho dohovoru vedené záujmom na ochrane najlepšieho záujmu dieťaťa v spojení s princípmi práva na súkromný a rodinný život podľa čl. 8 dohovoru, čl. 7 charty, ako aj ústavnými právami garantovanými ústavným poriadkom konkrétneho štátu (v prostredí Slovenskej republiky je to čl. 19 ods. 2 ústavy). Dôležitú úlohu pri posudzovaní otázky návratu dieťaťa zohráva aj Dohovor o právach dieťaťa.

11.4 Aj keď je Haagsky dohovor primárne právnym predpisom určujúcim prostredníctvom kolíznych noriem právomoc súdov členských štátov, nezostáva v rámci jeho normatívneho textu bez odozvy otázka zabezpečenia ochrany najlepšieho záujmu dieťaťa a jeho hmotných práv, na účely ktorých upravuje výnimky z nariadenia návratu dieťaťa ustanovené v čl. 12 a čl. 13 Haagskeho dohovoru, resp. zohľadňuje ľudské práva

a slobody dieťaťa v zmysle čl. 20 Haagskeho dohovoru. Inak povedané, samotný Haagsky dohovor pamätá na ústavné práva dieťaťa, ktoré je potrebné brať vážne vo veciach medzinárodných únosov detí.

11.5 Právna úprava na medzinárodnej úrovni zabezpečuje istý štandard ochrany týchto práv. V tomto duchu preto čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru ustanovuje, že bez ohľadu na ustanovenie čl. 12 justičný alebo správny orgán dožiadaného štátu nemusí nariadiť návrat dieťaťa, ak osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá nesúhlasí s jeho vrátením, preukáže, že existuje vážne nebezpečenstvo (*grave risk*), že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie.

11.6 Na tento účel a účel ochrany práv dieťaťa podľa Dohovoru o právach dieťaťa a práv podľa čl. 8 dohovoru Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo svojom rozsudku Veľkej komory vo veci Neulinger a Shuruk v. Švajčiarsko, č. 41615/07 zo 6. 7. 2010, vyslovil požiadavku adresovanú vnútroštátnym súdom rozhodujúcim v návratovom konaní, aby detailne preskúmali celú rodinnú situáciu a uistili sa, že návratom dieťaťa nedôjde k jeho vystaveniu fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak privedie do neznesiteľnej situácie.

11.7 Pri interpretácii a aplikácii čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru je potrebné mať na pamäti jeho účel (najlepší záujem dieťaťa), i keď vo svetle požiadavkou ESLP na detailné preskúmanie celej rodinnej situácie, avšak vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti jednotlivých prípadov. Zároveň je potrebné zohľadniť aj práva rodiča (právo na súkromný a rodinný život – čl. 8 dohovoru), ktorému boli porušené opatrovnícke práva neoprávneným zadržaním dieťaťa. Je potrebné pracovať s myšlienkou zásahu do práva na súkromný a rodinný život pregnantne a dôsledne, riadne odôvodniť legitímnosť zásahu [najmä ak sa zohľadňujú závery odôvodňujúce aplikovateľnosť čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru na prerokovávanú vec] do sťažovateľovho práva na súkromný a rodinný život (v podobe nenariadenia návratu maloletého do krajiny obvyklého pobytu maloletého).

12. Prevedené na skutkový a právny stav v sťažovateľovej veci krajský súd založil svoje rozhodnutie o nenariadení návratu maloletého do krajiny obvyklého pobytu na

aplikácii čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru a o. i. na skutočnosti, že: „*Veľmi silnú traumu si však maloletý [REDAKOVANÉ] odniesol z toho, keď ho otec uniesol pred školou v Bratislave. ... Maloletý [REDAKOVANÉ] zdôrazňoval, že potom, čo sa mu stalo, otca nemá rád a nechce sa s ním čo i len na chvíľu stretnúť, vyjadroval z neho strach a obavy. ... Odvolací súd vzhľadom na zistený názor maloletého a jeho psychický stav, ktorý v dôsledku necitlivého konania otca v priebehu odvolacieho konania spôsobil maloletému psychickú traumu a stratu akéhokoľvek pocitu istoty a dôvery k otcovi, dospel v danom prejednávacom prípade k záveru o preukázaní potreby aplikácie článku 13 Dohovoru.*“

12.1 Vyplýva z ľudskej jedinečnosti, zložitosti ľudskej psychiky a duše, ako aj z pestrosti života v jednotlivých kútoch sveta, že každá zmena sociálneho a kultúrneho prostredia pri návrate do inej krajiny (aj keď krajiny obvyklého pobytu dieťaťa) predstavuje určité riziko vzniku sociálnych a kultúrnych záťaží pre dieťa, avšak s týmto rizikom je potrebné objektívne počítať a formulácia čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru uvedené akcentuje, keď pripúšťa nenariadiť návrat dieťaťa rozhodnutím súdu do krajiny obvyklého pobytu len v prípade existencie vážneho nebezpečenstva (a teda nie všeobecného, potenciálneho alebo v miere predpokladaného a logického) fyzickej alebo duševnej ujmy (a teda nie vo vzťahu k nezačleneniu do sociálneho či kultúrneho prostredia samému o sebe) alebo privedenia dieťaťa do neznesiteľnej situácie (musí ísť o situáciu, ktorá má reálny potenciál ohroziť mravný vývoj dieťaťa alebo ktorá vystavuje dieťa reálnemu strádaniu po stránke nedostatku pre život nevyhnutných predpokladov – strava, ošatenie, bývanie, vzdelania a pod.).

12.2 Konkrétne závery krajského súdu, že maloletý prežíva psychickú traumu z otcovho odňatia maloletého z prostredia matky, z jeho nedobrovoľného prevzatia otcom pred školy a necitlivého premiestnenia do cudziny na účely jeho návratu do USA (ústavný súd v súvislosti s USA pripomína, že rovnako ako Slovenská republika aj USA sú signatárom Haagskeho dohovoru, ktorý vstúpil v USA v platnosť v roku 1988) spolu s otcom, podložené výpoveďou samotného maloletého a výpoveďou znalca sú podľa hodnotenia ústavného súdu subsumovateľné pod dôvod nenariadenia návratu maloletého do krajiny obvyklého pobytu podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru.

12.3 V tomto duchu sa pohľad ústavného súdu na vec sťažovateľa nerozhádza s napadnutým uznesením krajského súdu a ústavný súd sa stotožňuje s prezentovanými závermi krajského súdu o nenariadení návratu maloletého do krajiny obvyklého pobytu z prezentovaných dôvodov spadajúcich pod výnimku čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru.

12.4 Ústavný súd preto odmietol sťažnosť sťažovateľa v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. apríla 2017